

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1900, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner angående vissa ändringar i bevillningsförordningen och instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

(2:a A.)

Bevillningsutskottet har härmed velat afgifva yttrande i anledning af följande till utskottet hänvisade tre motioner, nemligen:

n:o 32, inom Andra Kammaren, af herr *W. Styrlander*, om särskild bevillning för jordbruksfastigheter, som egas af bolag;

n:o 34, inom Andra Kammaren, af herr *N. Andersson* i Pettersborg, angående ändring af 44 § bevillningsförordningen; samt

n:o 3, inom Andra Kammaren, af herr *S. Nordström* i Höglunda, om ändring i 1 § af instruktionen för taxeringsmyndigheterna.

I sin ofvanberörda motion, n:o 32, föreslår herr *Styrlander*, med hvilken herrar *Johan Ericsson*, *S. H. Kvarnzelius*, *Joh. Er. Nordin*, *J. Nydal*, *P. Olsson* och *E. G. Åkerlind* instämt, att Riksdagen ville vidtaga den förändringen i bevillningsförordningen, att jordbruksfastighet, som egas af

bolag, måtte åsättas en särskild bevillning till beloppet lika med den vanliga bevillningen af jordbruksfastighet, samt att denna bevillning under namn af »särskild bevillning för bolags jordbruksfastigheter» måtte i kronans räkenskaper föras i särskild kolumn.

Motionären erinrar till en början, att han vid 1899 års riksdag väckt en motion af liknande innehåll som den nu föreliggande och att han dervid såsom hufvudskäl för motionen framhållit det samhällsfarliga, som låge deruti, att bolagen i vårt land började lägga under sig jordbruksfastigheter i sådan mängd, att den sjelfegande bondeklassen komme att väsentligt förminska. Sedan motionären derefter sökt gendrifva några af de skäl, som under frågans behandling inom Andra Kammaren vid nyssnämnda riksdag anförts emot motionen, yttrar motionären, att den starka minoritet af 86 röster, som motionen vid 1899 års riksdag inom Andra Kammaren samlade omkring sig, äfvensom den omständigheten, att bolagens förvärf af jordbruksfastigheter alltjemt ökades, manat honom att vid denna riksdag å nyo framställa motionen.

Beträffande den af motionären vid nästlidna års riksdag väckta motion af samma innehåll som den nu ifrågavarande hemstälde bevillningsutskottet då, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, i enlighet med hvilken hemställdan Riksdagen jemväl fattade sitt beslut. Såsom motiv för sitt afstyrkande anförde utskottet hufvudsakligen, att den föreslagna skatteförhöjningen icke öfverensstämde med de grundsatser, på hvilka vårt skattesystem hvilade, samt att det af motionären åsyftade ändamålet, nemligen inskränkning i bolags förvärf af jordbruksfastighet, icke kunde genom den ifrågasatta skatteförhöjningen vinnas.

Hvad 1899 års bevillningsutskott sålunda uti förevarande fråga anför, anser utskottet sedan dess icke hafva förlorat något af sin betydelse för densammas riktiga bedömande. Utskottet kan väl medgifva, att bolagens förvärf af jordbruksfastigheter i den utsträckning, som detta förvärf numera synes vilja antaga, innebär en fara för att den för vårt land så viktiga del af befolkningen, som består af sjelfegande jordbrukare, småningom minskas. Men om ock ett statens ingripande i ändamål att hämma dessa bolagens stora inköp af jordbruksfastigheter af sådan anledning skulle kunna försvaras ur synpunkten af det allmänna bästa, håller utskottet dock före, att detta mål icke kan vinnas på den af motionären föreslagna väg. En högre beskattning af bolagens jordegendom kan icke — hvilket motionären i sin motion vid 1899 års riksdag sjelf medgifvit — på ett tillfyllestgörande sätt lösa den här föreliggande uppgiften. Det kan i öfrigt icke anses vara annat än förkastligt att söka afhjelpa sociala missförhållanden af olika slag

genom att i sådant syfte på direkt väg beskatta en samhällsklass mer än en annan utan hänsyn till skattelagsstiftningens uppgift, som endast är att uppställa sådana regler för skattens utgörande, att densamma genom att afpassas efter hvars och ens skatteförmåga kommer att trycka alla skattdragande lika.

Och då man till måttstock för bedömande af denna skatteförmåga tagit den inkomst, som den skattskyldige anses ega, är det tydligt, att den skatteförmåga, som grundar sig på inkomst af fastighet, icke kan sägas vara större endast och allenast därför att fastigheten eges af ett bolag i stället för af en enskild. Vidtagandet af den åtgärd, som motionären föreslagit, skulle alltså komma att medföra ett uppgifvande af den grundprincip, på hvilken vårt beskattningssystem är och bör vara byggt. Här till torde böra läggas, att om man fördubblade bevillningen för bolagens jordbruksfastigheter, så skulle äfven deras kommunala utskylder och dermed det inflytande bolagen kunde utöfva på de kommunala angelägenheterna komma att ökas, och detta i många fall i en högst afsevärd grad.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1:o) att herr Styrlanders förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

För att vara valbar till ledamot i taxeringsnämnd erfordras, enligt 44 § i gällande bevillningsförordning, att inom taxeringsdistriktet hafva under nästföregående år utgjort fastighets- eller inkomstbevillning.

Herr N. Andersson föreslår nu i sin motion, n:o 34, att såsom vilkor för dylik valbarhet jemväl borde uppställas den fordran att vara boende inom taxeringsdistriktet.

Såsom skäl för motionen anføres, att, enär det nuvarande sättet för upptaxeringen af de skattskyldiges inkomst redan i och för sig vore förknadt med stora svårigheter, då det gälde att komma till ett rättvist resultat, dessa svårigheter ytterligare skulle komma att ökas, om ledamöterna icke vore boende inom taxeringsdistriktet och sålunda icke vore i besittning af erforderlig personalkännedom eller icke hade reda på andra på taxeringen inverkan förhållanden.

Det skäl, som motionären sålunda anført till stöd för sin motion, synes utskottet icke böra tillmätas någon större betydelse. Utskottet vill till en början erinra, att den person, som är inom en kommun uppförd

till fastighets- eller inkomstbevillning, i allmänhet äfven är derstädes bosatt. Och äfven om så ej är förhållandet — egare af fast egendom eller idkare af rörelse inom en kommun kan vara bosatt inom annan kommun och annat taxeringsdistrikt — torde det intresse, med hvilket han såsom fastighetsegare eller idkare af rörelse inom ett taxeringsdistrikt, der han ej är bosatt, är vid detta distrikt bunden, i allmänhet få anses utgöra en borgen för, att han på ett tillfredsställande sätt kan fylla uppgiften att vara ledamot af taxeringsnämnden inom distriktet. Härvid torde äfven böra tagas i betraktande, att en person, som eger fast egendom eller idkar rörelse inom annat taxeringsdistrikt än det, inom hvilket han är bosatt, icke bör af sådan anledning betagas rätten att inom förstnämnda distrikt kunna väljas till ledamot af taxeringsnämnden, om han för öfrigt dertill finnes lämplig. Slutligen är att märka, att, om en ändring i angifven riktning verkligen skulle anses önskvärd och af behovet påkallad, en sådan reform då i främsta rummet borde vidtagas i afseende å valbarhetsvilkoren för ledamot i bevillningsberedning. Bevillningsförordningen föreskrifver nemligen i 29 §, att »på landet skola ledamöter i bevillningsberedning, till antal af två, högst sex, väljas på kommunalstämma bland de i *orten* bosatta personer, hvilka under sist förflutna år erlagt fastighets- eller inkomstbevillning inom *distriktet*», hvilket stadgande ej kan annorlunda tolkas, än att ledamot af bevillningsberedning icke behöfver vara inom beredningsdistriktet, utan endast inom orten bosatt. Ehuru bevillningsberedningen har att förrätta den grundläggande uppskattningen, och det följaktligen för dess ledamöter är af största vigt att ega kännedom om personer och förhållanden inom distriktet, har det sålunda, hvad landsbygden beträffar, icke ens för bevillningsberedningens ledamöter ansetts nödigt att såsom valbarhetsvilkor föreskrifva att vara boende inom distriktet.

Utskottet hemställer fördenskull,

2:o) att herr Anderssons ifrågavarande motion icke måtte af Riksdagen bifallas.

I sin motion, n:o 3, föreslår herr Nordström, att Riksdagen måtte vidtaga en förtydligande omredigering af 1 § 6:o) sista stycket i gällande instruktion för taxeringsmyndigheterna, hvilket är af följande lydelse:

»Då fast egendom, som under sistförflutna fem år blifvit såld eller undergått ofvan omförmälda värdering, uppskattas högre eller lägre än den senast betingade köpeskillingen eller den godkända värderingssumman, så ock då förändring göres i det senast fastställda taxeringsvärdet, böra de särskilda skäl, hvilka dertill föranledt, i taxeringshandlingarne eller nämndens protokoll antecknas. Åbyggnader å stadsegendom samt öfriga i 5:te punkten här ofvan uppräknade hus och byggnader få ej, utan på enahanda sätt tillkännagifven särskild anledning, upptagas till lägre värde än det, för hvilket samma byggnader äro hos allmän brandförsäkringsinrättning emot brandskada försäkrade, ej heller till lägre värde än det, som motsvarar den behållna hyresafkastningen, kapitaliserad efter 5 procent.»

Motionären förmenar, att ifrågavarande stadgande beträffande uppskattning af åbyggnader å stadsegendom samt öfriga i 5:te punkten af 1 § särskildt uppräknade hus och byggnader gifvit anledning till den tolkning, att sådana hus och byggnader icke finge under några omständigheter taxeras till lägre värde än brandförsäkringsvärdet, hvarför en förtydligande omredigering af stadgandet härutinnan vore af behovet påkallad.

Då ifrågavarande föreskrift emellertid uttryckligen innehåller, att omförmälda hus och byggnader af taxeringsmyndighet få upptagas till lägre värde än brandförsäkringsvärdet, dock endast derest särskilda skäl dertill föranleda, hvilka skäl då böra i taxeringshandlingarna eller taxeringsmyndigheternas protokoll antecknas, och då utskottet finner sig urständsat att gå motionärens önskan till mötes eller att till förebyggande deraf, att taxeringsmän kunna på ett origtigt sätt tolka stadgandets tydliga innehåll, gifva detta en bättre formulering, än den som det nu eger, hemställer utskottet,

3:o) att herr Nordströms förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 mars 1900.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer

vid punkten 1:o)

dels af herrar *Cavalli* och *Stephens*, som ansett, att följande ord i motiveringen: »utskottet kan väl medgifva, att bolagens förvärf af jordbruksfastigheter i den utsträckning, som detta förvärf numera synes vilja antaga, innebär en fara för att den för vårt land så viktiga del af befolkningen, som består af sjelfegande jordbrukare, småningom minskas. Men om ock ett statens ingripande i ändamål att hämma dessa bolagens stora inköp af jordbruksfastigheter af sådan anledning skulle kunna försvaras ur synpunkten af det allmänna bästa, håller utskottet dock före, att detta mål icke kan vinnas på den af motionären föreslagna väg» icke bort i motiveringen inflyta;

dels af herr *Almström* mot utskottets motivering;

dels ock af herr *J. Bromée*, som anfört följande:

»I motion n:o 32 inom Andra Kammaren har herr Styrländer, med hvilken sex andra af Kammarens ledamöter instämt, föreslagit, »att Riksdagen ville vidtaga den förändringen i bevillningsförordningen, att jordbruksfastighet, som eges af bolag, måtte åsättas en särskild bevillning till beloppet lika med den vanliga bevillningen af jordbruksfastighet, samt att denna bevillning under namn af *särskild bevillning för bolags jordbruksfastigheter* måtte i kronans räkenskaper föras i särskild kolumn.»

Såsom skäl till denna framställning har motionären framhållit det samhällsfarliga, som låge deruti, att bolagen i vårt land lade under sig jordbruksfastigheter i sådan mängd, att den sjelfegande bondeklassen komme att väsentligt förminskas.

Bevillningsutskottet säger sig väl kunna medgifva, att bolagens förvärf af jordbruksfastigheter i den utsträckning, som detta förvärf numera synes vilja antaga, innebär en fara för att den viktiga del af befolkningen, som består af sjelfegande jordbrukare, småningom minskas, men anser, att bolagen icke böra eller kunna hindras i sitt jordförvärf på det föreslagna sättet, eller genom ökade skatter. Detta skulle enligt utskottet strida mot skattelagstiftningens uppgift.

Mig synes, att den af motionären föreslagna åtgärden i väsentlig mån skulle kunna hindra den fara, hvilken utskottet icke kan förneka förefinnas, och som ligger deruti, att bolagen lägga under sig jordbruks-

fastigheterna i landet. Att hindra bolagen i dessa skadliga förvärf genom ökade skatter anser jag icke heller strida mot vår skattelagstiftning i öfrigt.

Förutom att bolag enligt lag är ålagdt att vid lagfart betala dubbel stämpel på köpeafhandlingar rörande fast egendom, så har i vår lagstiftning intagits, för att hindra missbruk och afvärja dermed förenade faror, dels förbud mot husbehofsbränningen och dels påläggande af ökade skatter och afgifter för bränvinsbränning och försäljning af bränvin. Staten har ock lagt särskild skatt genom fläsktullen på en del enskilde till förmån hufvudsakligen för invånarne i en enskild trakt af landet — särskildt Småland, under förmenande att skydda fläskproduktionen derstädes. Flera liknande exempel kunna angifvas, att den föreslagna skatten icke är i strid med förutvarande åskådning och skattelagstiftning. I motsats till utskottet kan jag icke finna *bolag* vara en *särskild samhällsklass*, som genom bifall till motionärens förslag skulle blifva särskildt och orättvist beskattad, och anser jag skatten icke närmelsevis kunna uppnå gränsen af bolagens skatteförmåga.

På grund af hvad sålunda anförts anser jag, att utskottet bort hemställa,

1:o) att herr Styrlanders förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas.»
